

Příklad zformátované stránky

Takto vypadá zformátovaná první kapitola z knihy Dobré otázky, dobré odpovědi.

Používány jsou především značky `<br>` a `<b> </b>`. Pro citovaný text je několikrát použit i značka `<div class="citace"></div>`.

Každá stránka začíná něčím, čemu se říká „přední hmota“ (anglicky “front matter”). Najdete jí mezi značkami „---“ a „---“. Určitě můžete změnit titulek stránky „title“.

---

title: Co je buddhismus

levelUp: "knihy/dobre-otazky-dobre-odpovedi.html"

Co je buddhismus

Co je buddhismus?

Pojem buddhismus je odvozen od slova „buddhi“, což znamená „probudit se“, a tak můžeme buddhismus považovat za filozofii probuzení. Tato filozofie má svůj původ ve zkušenosti muže jménem Siddhártha Gautama, později známého jako Buddha. On sám dosáhl probuzení ve věku 35 let. Buddhismus je nyní na zemi 2500 let a po celém světě má 300 milionů následovníků. Původně byl asijskou filozofií, ale asi před sto lety si začal získávat i sympatie lidí žijících na Západě.

**Takže buddhismus je pouze filozofie?
**

Slovo filozofie má původ ve slovech „filo“, což znamená „láska“, a „sofie“, které označuje „moudrost“. A tak je filozofie láska k moudrosti nebo moudrost a láska. Oba výrazy vystihují buddhismus dokonale. Buddhismus učí, že bychom se měli pokusit rozšířit naši intelektuální kapacitu až do nejvyšší možné míry, abychom mohli jasně porozumět realitě. Také nás učí rozvíjet lásku a laskavost, abychom dokázali být dobrými přáteli všem bytostem. Takže buddhismus je filozofie, ale nejen filozofie. Je to všezahrnující filozofie.

**Kdo byl Buddha?
**

V roce 563 př. n. l. se narodil chlapec do královské rodiny v severní Indii. Vyrostl v bohatství a luxusu, ale nakonec zjistil, že světské pohodlí a bezpečí nezaručují štěstí. Ve věku 29 let byl hluboce pohnut utrpením, které viděl ve svém okolí, a rozhodl se najít klíč k lidskému štěstí. Opustil svou ženu a dítě a vydal se za velkými náboženskými učiteli. Naučili ho mnoho, ale nikdo z nich neznal opravdovou příčinu lidského utrpení a to, jak by mohlo být překonáno. Nakonec po šesti letech studia a meditace měl zážitek, při kterém z jeho mysli zmizela veškerá zaslepenost, a on náhle porozuměl.

Od toho dne byl nazýván Buddhou, Probuzeným. Dalších 45 let cestoval po severní Indii a učil to, co objevil. Jeho soucit a trpělivost byly legendární a měly tisíce následovníků. V osmdesátém roce svého života zemřel starý a nemocný, ale přesto šťastný a v míru.

**Nebylo to od Buddhy nezodpovědné, že opustil svou ženu a dítě?
**

Pro prince Siddhárthu (až později se stal Buddhou) to určitě nemohlo být jednod

uché rozhodnutí. Musel mít obavy a váhat dlouhou dobu před tím, než nakonec odešel. Měl na výběr, mohl věnovat svůj život rodině nebo celému světu. Nakonec ho jeho velký soucit přiměl obětovat se pro celý svět. A celý svět má z jeho oběti stále užitek. To nebylo nezodpovědné. Byla to možná ta nejvýznamnější oběť v historii lidstva.

Buddha je mrtev, tak jak nám může pomoci?

Faraday, který objevil elektřinu, je mrtev, ale jeho objev nám stále usnadňuje život. Louis Pasteur, který objevil léky na tolik nemocí, je také mrtev, ale jeho lékařské objevy stále zachraňují životy. Mrtvý je i Leonardo da Vinci, který stvořil mistr ovská umělecká díla. Ta však stále vyvolávají v lidech radost. Ušlechtilí lidé a hrdinové mohou být mrtvi po staletí, ale když

čteme o jejich skutcích, stále nás to inspiruje k tomu, abychom jednali jako oni.

Ano, Buddha je mrtev, avšak 2500 let po jeho smrti jeho učení stále pomáhá lidem, jeho příklad stále inspiruje a jeho slova stále mění životy.

Byl Buddha bohem?

Nebyl. Netvrdil, že byl bohem, dítě boha nebo jeho posel. Byl mužem, který se zdokonalil a učil, že když budeme následovat jeho příklad, můžeme se zdokonalit také.

Když Buddha nebyl bohem, tak proč ho lidé uctívají?

Jsou různé druhy uctívání. Někdo uctívá Boha, chválí ho, projevuje mu úctu a nabízí oběti. Za to žádá výhody, věří, že Bůh uslyší jeho chválu, přijme oběti a vyslyší modlitby. Buddhisté se nevěnují této formě uctívání.

Druhý typ uctívání je, když projevujeme úctu někomu nebo něčemu, co

obdivujeme. Vejde-li učitel do místnosti, postavíme se. Setkáme-li se s významnou osobou, podáme si s ní ruku, slyšíme-li národní hymnu, vzdáme jí poctu. To vše jsou gesta respektu a úcty, která naznačují náš obdiv k osobám nebo věcem. Tento druh uctívání praktikují buddhisté.

Socha Buddhy s dlaněmi jemně složenými v klíně a jeho soucitný úsměv nám připomínají naše snažení o rozvíjení klidu a lásky uvnitř nás samotných. Vůně zapálených vonných tyčinek nám připomíná pronikavý vliv ctnosti, hořící svíčka světlo poznání a květiny, které rychle uvadnou a zemřou, pomíjivost. Když se klaníme, vyjadřujeme vděčnost Buddhovi za to, jak nás jeho učení obohatilo. Taková je podstata buddhistického uctívání.

Ale já jsem slyšel, že buddhisté uctívají modly?

Slovník definuje modlu jako „obraz nebo sochu, která je uctívána jako bůh.“ Jak jsme již řekli, buddhisté nevěří v to, že Buddha byl bohem. Tak jak by mohli věřit, že kus kovu nebo dřeva je bůh?

Všechna náboženství používají symboly, aby vyjádřila různé představy. V taoismu jsou jin a jang používány jako symbol harmonie mezi protiklady. Sikkhové používají meč jako symbol spirituálního snažení. V křesťanství symbolizuje ryba Kristovu přítomnost a kříž připomíná Kristovu oběť. Socha Buddhy v buddhismu symbolizuje lidskou dokonalost. Jeho socha nám také připomíná lidský rozměr Buddhova učení.

Tyto symboly poukazují na skutečnost, že v buddhismu je centrem zájmu člověk a nikoli bůh a že dokonalost a porozumění musíme hledat uvnitř sebe sama a nikoli venku. Není tedy pravda, že buddhisté uctívají modly.

Proč lidé dělají v klášterech tolik zvláštních praktik?

Mnoho věcí se nám může zdát zvláštními, když jim nerozumíme. Spíš než odsoudit tyto praktiky jako zvláštní nebo podivné bychom se měli snažit zjistit, k čemu slouží. Je ale pravda, že mnoho praktik, které jsou považovány za buddhistické, má svůj původ spíše v předsudcích a neporozumění než v Buddhově učení. Taková neporozumění nenacházíme jen v buddhismu, ale občas se objevují i v jiných náboženstvích. Buddha vykládal svoji nauku jasně, srozumitelně a podrobně, a když se někomu nepodaří jí porozumět, není to Buddhova chyba. Existuje jedno přísloví:

<div class="citace">

„Když je někdo nemocný a nehledá lékařskou pomoc, i když je lékař po ruce, není to chyba lékaře. Stejně tak když je někdo utiskován a trýzněn nemocí nečistot a nehledá pomoc Buddy, není to Buddhova chyba.“

</div>

Buddhismus ani žádné jiné náboženství by nemělo být posuzováno lidmi, kteří je nepraktikují správně. Jestli si přejete porozumět Buddhovu učení, přečtěte si jeho slova a promluvte si s těmi, kdo jim rozumí správně.

Slaví buddhisté nějaké svátky podobné Vánocům?

Princ Siddhárta se podle tradice narodil, dosáhl osvícení a zemřel za úplňku v měsíci Vésakh, který je podle indického kalendáře druhým měsícem v roce a časově odpovídá březnu nebo dubnu. Tento den buddhisté na celém světě navštěvují kláštery, účastní se různých oslav nebo meditují.

Když je buddhismus tak správný, proč jsou buddhistické země chudé?

Jestliže slovem chudé máte na mysli ekonomicky chudé, pak je pravda, že některé buddhistické země jsou chudé. Ale jestli slovem chudé myslíte ubohou kvalitu života, pak některé buddhistické země jsou docela bohaté.

Například Spojené státy jsou ekonomicky vyspělá a mocná země, ale míru kriminality má jednu z nejvyšších na světě, miliony starých lidí jsou opomíjeny vlastními dětmi a umírají v osamění ve starobincích. Domácí násilí a zneužívání dětí jsou zde závažnými problémy. Každé třetí manželství končí rozvodem a pornografie je lehce dostupná. Je tedy bohatá ve smyslu peněz, ale chudá co do kvality života.

A nyní se podívejme na Barmu, na zemi, která je ekonomicky zaostalá. Rodiče jsou ctěni a respektováni svými dětmi, kriminalita je poměrně nízká, o rozvodu a sebevraždě téměř neuslyšíte, stejně tak ani o domácím násilí a zneužívání dětí. Pornografie a sexuální nevázanost zde neexistují. Barma je sice ekonomicky zaostalá, ale možná s vyšší kvalitou života než země jako Spojené státy.

Jak je možné, že je tak málo slyšet o charitativní práci konané buddhisty?

Možná je to proto, že buddhisté necítí potřebu mluvit o dobrých věcech, které dělají. Před několika lety obdržel japonský buddhistický vůdce Nikkho Niwano Templetonovu cenu za šíření souladu mezi náboženstvími. Thajský buddhistický mnich byl nedávno oceněn prestižní Magsaysay cenou za svou práci pro lidi závislé na drogách.

V roce 1987 byl další thajský mnich, ctihodný Kantayapiwat, oceněn Norskou dě

tskou cenou míru za svou dlouholetou pomoc dětem bez domova v zemědělských oblastech.

Můžeme připomenout i rozsáhlou sociální péči Západního buddhistického řádu: vybudovali školy, sirotčince a lékárny. Buddhisté vnímají pomoc ostatním jako výraz své duchovní praxe stejně jako lidé praktikující jiná náboženství. Zároveň věří, že by taková praxe měla být vykonávána v tichosti a bez upozorňování na sebe sama. A proto není o jejich charitativních činnostech slyšet tak často.

Proč je tolik typů buddhismu?

Je mnoho typů cukru: hnědý, bílý, práškový, surový nebo karamelizovaný. A všechno je to cukr, který chutná sladce. Je produkován v různých formách, aby mohl být použit různými způsoby. Existuje théravádový buddhismus, zenový buddhismus, buddhismus Čisté země, jógačárový a vadžrajánový buddhismus. A všechny mají stejnou chuť – chuť svobody.

Buddhismus se rozvinul do mnoha forem tak, aby mohl oslovit různé kultury, v jejichž rámci se rozvíjel. V průběhu staletí se měnil a přizpůsoboval dalším generacím. Navenek se může zdát, že jednotlivé formy buddhismu se od sebe velmi liší, ale ve skutečnosti všechny obsahují Čtyři ušlechtilé pravdy a Ušlechtilou osmi dílnou stezku.

Všechna velká náboženství, buddhismus nevyjímaje, se rozdělila do různých škol a sekt. Buddhistické sekty spolu nikdy neválčily, nikdy nestály proti sobě a do dnes navštěvují navzájem své chrámy a vykonávají společně náboženské obřady.

**Vy si určitě myslíte o buddhismu to nejlepší. Asi si myslíte, že vaše náboženství je správné a všechna ostatní jsou špatná.
**

Žádný buddhista, který Buddhovu učení rozumí, si nemyslí, že ostatní náboženství jsou špatná. Nikdo, kdo s otevřenou myslí vynaložil upřímné úsilí ke studiu ostatních náboženství, by si něco takového nemohl myslet.

První věc, které si všimnete, když studujete různá náboženství, je, jak moc toho mají společného. Všechna náboženství uznávají, že současný stav lidské společnosti je neuspokojivý. Všechna tvrdí, že změna v postojích a chování je nutná k tomu, aby se situace zlepšila. Všechna učí etiku, která v sobě zahrnuje lásku, la skavost, štědrost a sociální odpovědnost a všechna akceptují nějakou formu absolutna. Používají různé jazyky, různá jména a různé symboly, aby popsala a vysvětlila tyto věci.

A jedině v případech, kdy lidé úzkoprse ulpívají na svém vidění světa, vzniká náboženská netolerance, pýcha a pokrytectví. Představte si, jak se Čech (pro názornost byl do českého překladu přidán i diskutující mluvící česky – pozn. překladatele), Francouz, Číňan a Indonésan dívají na jeden šálek.

Čech řekne: „To je šálek.“

Francouz na to: „Ne, to je tasse.“

Číňan k tomu dodává: „Oba se pletete, je to pet.“

A Indonésan se směje: „Vy jste se všichni zbláznili, je to přece cawan.“

Čech se podívá do slovníku, ukáže ho ostatním a říká:

„Můžu dokázat, že je to šálek. Je to napsáno v mém slovníku.“

„V tom případě se tvůj slovník plete,“ odpoví Francouz, „protože můj slovník říká, že je to tasse.“

Číňan se jim posmívá:

„Můj slovník je o tisíc let starší než ty vaše a tak musí mít pravdu. Kromě toho ví c lidí mluví čínsky než jakýmkoli jiným jazykem, a tak je to určitě pet.“

Zatímco se jeden s druhým hádají, přijde někdo další a ze šálku se napije. Poté, co se napil, řekne ostatním:

„Ať už tu věc nazýváte šálek, tasse, pet nebo cawan, šálek je určen k tomu, aby byl používán. Přestaňte se hádat a napijte se, nedohadujte se a utište svou žízeň.“

To je buddhistický postoj vůči ostatním náboženstvím.

Někteří lidé říkají, že všechna náboženství jsou v podstatě stejná. Souhlasíte s nimi?

Náboženství je příliš složitý a rozmanitý jev na to, abychom o něm něco takového mohli říci. Buddhisté by mohli připustit, že tento výrok je částečně pravdivý i nepravdivý. Na rozdíl například od křesťanství buddhismus popírá existenci Boha stvořitele. Myslím, že to je velmi důležitý rozdíl. Avšak v jedné z nejkrásnějších pasáží Bible se dočteme:

<div class="citace">

„Budu-li mluvit jazykem lidí a andělů bez lásky v srdci, budu jen jako hlučný gong dělající rámus. Bez lásky v srdci jsem nikdo, i kdybych měl dar proroctví, rozu měl všem tajemstvím a víru měl tak silnou, že bych s ní mohl hory přenášet. Bez lásky v srdci bych nezískal nic, i kdybych vše daroval chudým a mé tělo odevzdal plamenům. Láska je trpělivá, láska je laskavá. Nezávidí, nechválí se, není pyš

ná. Láska není hrubá, do sebe zahleděná, není lehké ji rozhněvat a nepamatuje si křivdy. Láska se netěší ze zla, ale raduje se z pravdy. Vždy brání, vždy důvěru je, vždy chrání.“

1. list Korintským 13:7

</div>

A přesně to učí buddhismus – že kvalita srdce je důležitější než všechny nadpřirozené schopnosti, síla naší víry nebo nějaká extravagantní gesta. Můžeme říci, že křesťanské a buddhistické teologické představy a teorie jsou zcela jiné, ale důraz na etické chování a kultivaci kvalit srdce velmi podobný.

Je buddhismus vědecký?

Než odpovíme na tuto otázku, definujme slovo věda. Podle slovníku jsou vědou „vědomosti, které je možné uspořádat do systému, jenž závisí na pozorování a testování faktů a na formulaci obecných přírodních zákonů.“ Některé aspekty buddhismu by do této definice nezapadaly, ale jádro Buddhova učení – Čtyři ušlechtilé pravdy – této definici odpovídá.

Existence utrpení, První ušlechtilá pravda, je zkušenost, kterou můžeme definovat, zažít a blíže popsat.

Druhá ušlechtilá pravda tvrdí, že utrpení má svůj přirozený původ, jímž je chtivost. A chtivost může být také definována, zažita a popsána. Utrpení není v buddhismu ničím, co by bylo vysvětlováno pomocí teoretických představ nebo mýtů.

V souladu se Třetí ušlechtilou pravdou je utrpení ukončeno nikoli spoléháním se na nejvyššího Boha, vírou nebo modlitbami, ale jednoduše odstraněním samotn

é příčiny utrpení. To je zcela evidentní.

Čtvrtá ušlechtilá pravda, cesta vedoucí k ukončení utrpení, také nemá nic společného s něčím smyšleným, ale závisí na našem chování. A i toto chování může být prozkoumáno.

Buddhismus se rozloučil s představou nejvyššího Boha stejně jako věda a vysvětluje fungování vesmíru pomocí přírodních zákonů. Všechno tyto aspekty mají určitě vědeckého ducha. I Buddhova častá rada – že bychom neměli slepě věřit, ale raději se ptát, zkoumat, zjišťovat a spoléhat se na vlastní zkušenost – má jednoznačně vědecký charakter. Buddha říká:

<div class="citace">

„Nevěřte něčemu jen proto, že jste to slyšeli. Nevěřte v tradice jen proto, že byly předávány po generace. Nevěřte něčemu jen proto, že se o tom šušká, či se to říká. Nevěřte něčemu jen proto, že se to píše ve vašich náboženských knihách. Nevěřte něčemu jen na základě autority učitelů a starších. Ale když poté, co učíte pozorování a analýzu, zjistíte, že něco vede k prospěchu jedince a celku, tak podle toho žijte.“

A. I, 188

</div>

A tak bychom mohli říci, že ačkoli buddhismus není zcela vědecký, je v něm silný vědecký nádech. Albert Einstein, nejslavnější vědec dvacátého století, o buddhismu napsal:

<div class="citace">

„Náboženství budoucnosti bude náboženství vesmírné. Mělo by překonat osobního Boha a vyhnout se dogmatům a teologii. Mělo by postihnout vše přirozené a duchovní, mělo by být založené na smyslu pro spiritualitu, který vychází z e životní zkušenosti. Buddhismus odpovídá tomuto popisu. Pokud existuje náboženství, které se dokáže vypořádat s moderními vědeckými potřebami, tak je jím buddhismus.“

</div>

Někdy je Buddhovo učení nazýváno Střední cestou. Proč?

Buddha dal své Osmičlenné ušlechtilé stezce alternativní název, majjhima patipada, což v překladu znamená „Střední cesta.“ Tento alternativní název je důležitý tím, že vybízí k tomu, aby byla Osmičlenná ušlechtilá stezka praktikována vyrovnaným způsobem. Lidé dokáží být ve své náboženské praxi a dodržování pravidel velmi ztrnulí nebo příliš horliví. Osmičlenná ušlechtilá stezka by měla být praktikována vyváženě tak, abychom se vyhnuli extrémům.

Četl jsem, že buddhismus je jenom typ reformovaného hinduismu. Je to pravda?

Není. Buddhismus i hinduismus vznikly v Indii, sdílí mnoho představ o správném etickém jednání a užívají stejná slova jako například karma, samadhi, nirvana. To vedlo k názorům, že oba tyto náboženské směry jsou podobné nebo dokonce totožné. Ale podíváme-li se za tyto zdánlivé podobnosti zblízka, pochopíme, že tato dvě náboženství jsou zcela jiná.

Hinduisté například věří v nejvyššího Boha, zatímco buddhisté nikoli. Jedním z ústředních učení hinduistické filosofie o společnosti je nauka o kastách, kterou bu

ddhismus jednoznačně odmítá. Rituální očista je v Hinduismu důležitou praxí, v buddhismu nikoli.

V buddhistických textech je mnoho záznamů o tom, jak Buddha a bráhmani, hinduističtí kněží, navzájem ritualizovali své názory. To by se nestalo, kdyby buddhismus a hinduismus byla totožná náboženství.

Takové věci se můžeme občas doslechnout od neinformovaných lidí. Ale v buddhistických textech se dočteme, že hinduističtí kněží – bráhmani – byli vůči Buddhovi v opozici. A to proto, že Buddha kritizoval hinduistický kastovní systém a jejich praxi obětování zvířat, odmítal existenci nejvyššího Boha a autoritu hinduistických textů.

Buddhismus a hinduismus mají některé společné znaky, ale i dost odlišností, které z nich vytváří dvě rozdílná náboženství.

Ale Buddha převzal z hinduismu myšlenku o karmě, je to tak?

Hinduismus učí doktrínu o karmě a o reinkarnaci. Buddhův výklad těchto termínů je ale zcela jiný. Hinduismus například tvrdí, že jsme naší karmou určeni a buddhismus mluví o tom, že jsme jí pouze podmíněni.

Podle hinduismu přechází z jednoho života do druhého věčná duše, neboli átman. Buddhismus odmítá existenci takové duše a mluví o nepřetržitě se měnícím proudem mentální energie, která se přerouží. To jsou některé rozdíly mezi oběma náboženstvími.

Ale i kdyby mezi hinduismem a buddhismem nebyl žádný rozdíl, nemuselo by to nutně znamenat, že Buddha hinduistické myšlenky kopíroval. Někdy se stane, že dva lidé na sobě nezávisle učiní tentýž objev.

Dobrym příkladem je objevení evoluce. V roce 1858, těsně před tím, než Charles Darwin publikoval svou slavnou knihu O původu druhů, zjistil, že se stejnou myšlenku přišel jiný muž, Alfred Rusell Wallace. Darwin a Wallace studiem stejných objevů došli ke stejnému závěru.

Myslím si, že hinduistické mudrce vedly jejich meditační zkušenosti k mnohoznačným závěrům o existenci karmy a přerozování. Buddhova meditační zkušenost byla jasnější, a tak i jeho závěry o karmě a přerozování jsou přesnější a jednoznačnější.